Qiimeynta iskaashiga midowga Yurub ee Soomaaliya (2014-2021)

Soo Koobida Fulinta

Horudhac

Warbixintani waxay soo bandhigaysaa natiijooyinka, gunaanadka iyo talooyinka qiimaynta istaraatiijiyadeed ee iskaashiga Midowga Yurub "European Union"(EU) iyo Soomaaliya (2014 ilaa 2021). Qiimaynta waxaa wakiishay Cutubka D4 (Waxqabad, Natiijooyinka iyo Qiimaynta; Isgaadhsiinta Gudaha, Maaraynta Aqoonta iyo Hababka Wada-shaqeynta) Agaasimaha Guud ee Iskaashiga Caalamiga ah ee Komishanka Yurub (DG INTPA). Qiimaynta ayaa diiradda lagu saaray Soomaaliya oo ay ku jirto Somaliland. Ujeeddooyinkeeda ugu waaweyn waa:

- In la sameeyo qiimeyn madax bannaan oo guud taaso ku haboon adeegyada iskaashiga dibadda Midowga Yurub iyo guud ahaan wadashaqeyntii hore iyo wada shaqeynta hada ee Midowga Yurub iyo Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya (hadda loo yaqaan 'Soomaaliya');
- in la aqoonsado casharrada muhiimka ah iyo in la soo saaro talooyin si loo ogeysiiyo go'aan-qaadayaasha mas'uulka ah, gaar ahaan Adeegga Hawlaha Dibadda ee Yurub iyo DG INTPA, sida loo wanaajiyo xeeladaha, barnaamijyada iyo falalka EUda hadda iyo mustaqbalka.

Qiimeynta ayaa quseysa iskaashiga horumarinta caalamiga ah ee Midowga Yurub uu la leeyahay Soomaaliya, oo ay ku jiraan faragelin goboleed ee uu maalgeliyo Midowga Yurub taaso ee ka faa'iideysatay Soomaaliya. Qiimeyntan dib u eegis ku samaynaysaa sida kaalmadani ugu xidhan tahay taageerada dhammaan adeegyada EU-da ee ka fidiso Soomaaliya, oo ay ku jiraan Adeegga Qalabka Siyaasadda Dibadda (FPI), DG ee Ilaalinta Rayidka ee Yurub iyo Hawlgallada Gargaarka Bani'aadamnimada (DG ECHO), Ergeyga Gaarka ah ee Midowga Yurub ee Geeska Afrika. Hawlgalka Tababarka Midowga Yurub ee Soomaaliya, Hawlgalka Tayaynta Midowga Yurub iyo Ciidanka Badda Midowga Yurub ee Soomaaliya. Intaa waxaa dheer, waxay qiimeyneysaa xiriirka EU ee la leedahay shaqooyinka Dawladaha xubinta ka ah EU, oo ay ku jiraan Sweden, Jarmalka, Danmark, Finland, Nederland iyo Talyaaniga, iyo jilayaasha kala duwan ee caalamiga ah, iyo sidoo kale la jaanqaadkeeda mudnaanta horumarinta dowladaha kale duwan ee Soomaaliya.

Qiimeynta Waqtiga

Qiimayntu waxay **ku soo beegantay wakhtigeedii** iyadoo la eegayo soo ifbaxa caalamiga ah iyo dawlad cusub oo meesha ka jirta oo ay ka go'an tahay dib u habaynta ayadoo ka faidesan karta talooyinka. Caqabadahaas waxaa ka mid ah dagaalka gardarada ah ee uu Ruushku ku hayo dalka Ukrain, isbadalka dawladeed ee ka dhacay qaar ka mid ah wadamada Yurub, xiisadaha siyaasadeed iyo kuwa dastuuriga ah ee ka dhex aloosan dawladda Faderaalka ee Soomaaliya (DFS), Dawladaha xubnaha ka ah dawladda Faderaalka iyo Somaliland, iyo inan xaqiiq loo heyn ka adkaashaha Al-Shabaab. Heerka EU, jilayaasha Yurub waxay ku dadaalayaan sida ugu wanaagsan ee lagu isticmaali karo qarashka yaalo iyada oo la raacayo aaladda maalgelinta cusub ee *"**Neighbourhood, Development and International Cooperation instrument – Global Europe** (NDICI-GE)"* **Xaafadda, Horumarinta iyo Qalabka Iskaashiga Caalamiga ah - Yurubta Caalamiga ah** ee xilliga barnaamijka 2021-2027, iyo fursadaha ka soo baxaya dhowaanahan **habka Kooxda Yurub horumarisay.**

Mudadii lagu jiray qiimeynta, **Soomaaliya waxay soo martay horumarro siyaasadeed oo kala duwan, xilliyo colaado iyo xasillooni darro, masiibooyin dabiici ah iyo kobac dhaqaale oo xaddidan.** Meesha ay ka bilawantay taageerada caalamiga ah ee Soomaaliya laga bilaabo 2012 waxay ahayd Hiigsiga Cusub ee Nabadaynta iyo Dhisidda Dawladnimada, kaas oo loo turjumay Af-Soomaaliga (2013), waxu qaabeeyey ujeedooyinka barnaamijyada EU ee 2014-2020. Soomaaliya oo ku taal Geeska Afrika, waxaa sidoo kale saameyn ku yeeshay isbeddellada siyaasad goboleedka, dagaalladii sokeeye iyo kobaca Al-Shabaab, oo asal ahaan ka soo jeeda Soomaaliya, balse xiriirro badan ku leh dalka iyo meelo ka baxsan. Dhawaanahan, dalka waxaa saameeyay cudurka faafa ee COVID-19 iyo dagaalka Ukraine, kaasoo sababay sare u kac ku yimid qiimaha cuntada. Sannadka 2023,[1] dalku waxa uu sii wadaa in uu ku tiirsanaado cuntada dibadda laga keeno halka isbeddelka cimiladu sababtay abaartii shanaad ee Soomaaliya tan iyo 2012-kii, taas oo keentay gaajo baahsan iyo dad badan oo barokacay.

[1] Sanduuqa Lacagta Adduunka (2022): Warbixinta Dalka 22/376. Disember 2022.

Kadib **ku dhawaad 1.6 bilyan oo Yuuro dhaqaalo u ku deeqay iskaashiga** Midowga Yurub ee lagu kharash gareeyay Soomaaliya 2014 ilaa 2021,[2] waxaa jirta xiiso ah in la ogaado waxa laga gaaray iyo casharrada laga qaadan karo hawlgelinta mustaqba lka ee Midowga Yurub ee Soomaaliya. Qiimayntan, dhawr arrimood oo muhiim ah ayaa lagu aqoonsaday oo ka muuqday dhammaan natiijooyinka warbixinta.

- **Ku howlgalida Xaalada adag oo isku xiran ee unugul iskahorimaadyada**: Xalaadahan ayaa ku sababay cadaadis weyn dhammaan dhinacyada ay khusayeyaan; waxa la aqbalay guud ahaan in guushu loo gaadhi karo si tartib ah muddo dheer kadib.
- **Baahida loo qabo in si wada jir ah loo wada shaqeeyo, si dhameystiran ayadoo la isticmaalayo habab isku dhafan**: aragtidan iyo hab-dhaqankan la'aanteed, waxaa yaraanaya in ee suurtogal noqoto in si wanagsan loo isticmaalo ilaha dhaqaale e la heli karo, lagana gaaro natiijooyin fican xaaladaha adag ee Soomaaliya. Habab iskaashi ayaa laga dhaqan galiyay qeybo kala duwan, oo kamid yihin isdhexgalka adeegyada EU, la shaqayntooda EU MS iyo la-hawlgalayaasha kale ee caalamiga ah, dawladda qaranka iyo daneeyayaasha kala duwan ee bulshada rayidka ah.
- **Baahida loo qabo in la eego iskaashiga horumarinta caalamiga ah ee EU-da**: ka-qaybgalka dhammaan adeegyada EU-da waxay u baahan yihiin in la tixgeliyo oo lagu qiimeeyo asalka juqraafiyad ballaaran iyo isbeddel joogto ah oo ka jira Geeska Afrika. Qiimayntu waxay u baahan tahay in lagu xisaabtamo khibradaha heerka hawl-fulinta, cabbirrada siyaasadda iyo xaaladda siyaasadeed ee ballaadhan, taas oo sidoo kale la jaan qaadaysa ballanqaadyada siyaasadeed ee EU-da ee habab dhammaystiran oo isku dhafan.
- **Horumarinta Hiigsiga Cusub ee nabad-dhisidda iyo himilooyinka dawlad-dhisidda**: xaaladdan, suurtogalnimada in lala shaqeeyo habab cusub - gaar ahaan, taageerada miisaaniyadda oo ay weheliso barnaamijyada iyo mashaariicda ballaaran ee qaybaha - ayaa ah danta ugu muhiimsan ee lagu wargelinayo barashada EU-da ee ku saabsan sida wadamada jilicsan lagu caawin karo. Barashada hababkan oo kale ayaa leh muhiimad gaar ah madama jilicsanaanta xaaladaha guud ee u baahantahay faragelin taasoo taabanaysa hawlaha asaasiga ah ee waddanka saxibka ah, oo ay ku jiraan arrimaha dastuurka iyo amniga.

Horay u fiirsashada, waayo-aragnimada iyo casharrada ay barteen jilayaasha Midowga Yurub ee xaruntooda iyo heer gooboleedba waxay gacan ka geysan karaan: i) in la sii hagaajiyo taageerada Midowga Yurub si lola jaanqaado xaaladaha kala duwan ee Soomaaliya, iii) habab cusub oo lagu taageerayo waaxyo gaar ah iyo guud ahaan lagu baahiyo aagagga faragelinta ee kala duwan, iyo iv) in la raadiyo habab lagu sii xoojiyo ka-qaybgalka EU ee EU MS ee gobolkan kaga yaalo adduunka meel istiraatiijiga.

Qiimeeyn Guud

Iyadoo la tixgelinayo dhammaan qodobbada howlgalkan aadka u adag ee EU-da Soomaaliya kawado, qiimeynta guud ee iskaashiga horumarinta caalamiga ah ee Midowga Yurub iyo xiriirka ay la leeyihiin falalka adeegyada kale ee EU, EU MS iyo la-hawlgalayaasha caalamiga ah waa mid wanaagsan. Afar farriimo oo kale oo gaar ah ayaa soo baxaya oo la xidhiidha qiimayntan:

- Midowga Yurub, in kasta oo uu horay ula soo shaqeeyay Soomaaliya, waxa uu ku khasbanaaday in uu ku sii socdo hab 'waxqabadka wax lagu baranayo' si uu uga gudbo sannadihii hore ee xilliga qiimaynta. Hawlgalka Midowga Yurub ee Soomaaliya, iyada oo barnaamijyada 2014-2020 ay inta badan ku salaysan yihiin himilooyinka dawlad-dhisidda iyo ujeedooyinka Heshiiska Soomaaliya, ayaa noqday kiis caan ah oo Midowga Yurub ku tijaabinayo dhaqangelinta Hiigsiga Cusub.
- Muddadii 2017/2018, ee ka dambaysay shirkii London Somalia 2017 ee uu ka horreeyay daah-furka Istaraatiijiyadda Caalamiga ah ee EU (2016), waxay ka dhigtay iskaashiga Midowga Yurub mid dhammaystiran oo istiraatijiyad ah oo uu la macaamilayo Soomaaliya. Midowga Yurub waxa uu si isa soo taraysa kor ugu qaaday habka isku dhafan ee iskaashiga waxana uu noqday mid ka mid ah shanta saaxiib ee istiraatijiyadeed ee caalamiga ah ee wada-hadallada siyaasadeed iyo siyaasadda maamulada Soomaaliya. Wada-hawlgalayaasha kale ee muhiimka ah waa Bangiga Adduunka (WB), Boqortooyada Ingiriiska (UK), United States of America (USA) iyo Qaramada Midoobay (UN).
- Iyadoo la tixgelinayo in ku dhawaad 1.6 bilyan oo Yuuro oo ah maalgelinta iskaashiga caalamiga ah ee Midowga Yurub iyo gargaarka bini'aadantinimo ee Midowga Yurub la soo geliyay

[2] Tan waxaa ku jira gargaarka bini'aadantinimo, laakiin waxaa ka saaraya taageerada la xiriirta ammaanka ee loo sii marayo howlgallada/howlaha Midowga Yurub ee hoos yimaada Siyaasadda Arrimaha Dibadda iyo Amniga ee Wadajirka ah (CFSP) iyo sidoo kale maalgelinta Midowga Afrika (AU) ee hawlgalladooda nabad ilaalinta ah ee Howlgalka Midowga Afrika ee Soomaaliya (AMISOM). iyo Hawlgalka Midowga Afrika ee Ku-meel-gaarka ah ee Soomaaliya (ATMIS).

Soomaaliya intii u dhaxeysay 2014 iyo 2021, natiijada iyo saameynta maalgalintaas ayaa si kastaba ha ahaatee aad uga yar intii la filayay marka loo eego himilooyinka la dejiyay Mashruuca Tilmaanta Qaranka. (NIP) 2014-2020. Tan waxaa loo aaneyn karaa kakanaanta xaaladda, taaso sababtay colaado siyaasadeed iyo kuwo beeleed, arrimo dastuuri ah oo aan la xalin, colaadda Al-Shabaab iyo Daacish ee waqooyiga dalka, caqabadaha joogtada ah ee ka dhex jira DFS iyo hay'adaha FMS, dhibaatooyinka bini'aadantinimo ee ay sababaan masiibooyinka dabiiciga ah iyo kuwa ay dadku sameeyeen, oo ay u sii dheer tahay saamaynta isbeddelka cimilada.

- Iyadoo la tixgalinayo meesha dhexe ee Soomaaliya ee ku taal gobolka Geeska Afrika ee siyaasad ahaan quseeya iyo baahida loo qabo in la horumariyo xasilloonida gobolka - taas oo sidoo kale dani ugu jirto EU iyo EU MS - waxaa loo baahan yahay in Soomaaliya la siiyo mudnaanta koowaad ee caalamka. iskaashiga horumarinta iyo in la ilaaliyo heerka sare ee maalgelinta. Midowga Yurub wuxuu u baahan yahay inuu sii cusboonaysiiyo taageeradiisa, wanaajiyo wada shaqayntiisa uu la leeyahay EU MS iyo inuu hubiyo inay ku sii jirto safka hore ee istaraatiijiyadeed ee siyaasadda iyo wadahadalka siyaasadeed ee maamulada Soomaaliya, iyadoo la kaashanaysa saaxiibada kale ee muhiimka ah ee caalamka.

Gabagabadii	
Gabagabada ugu muhiimsan	**Xaq-siinta**
C1 - Barnaamij jawaab celin leh, laakiin waxa jiro baahi loo qabo cusbooneysiin	• Taageerada Midowga Yurub ee Soomaaliya waxa ay si weyn ula jaanqaadi jirtay mudnaanaha dalka, iyadoo la waafajiyay xaaladda deegaanka, waxayna ka jawaabtay siyaasadaha iyo istaraatiijiyadaha loo dejiyay ka-qaybgalkeeda heer caalami, heer gobol iyo heer waddan, oo ay ku jirto hagitaankooda ku aaddan ka shaqaynta xaaladaha jilicsan. • Midowga Yurub wuxuu si wanagsan uga soo gudbay marxaladii adkaa ee 2020-2022, taasoo lagu garto in beesha caalamka (oo ay ku jiraan EU) hakiyeen wada hadaladii siyaasadeed iyo kuwii dowladda Farmaajo (marka laga reebo wada-hadalladii ku saabsanaa hannaanka doorashada), dib u dhigista miisaaniyadda ee la xiriirta. taageero ilaa laga xaliyo qalalaasaha siyaasadeed/Dastuurka iyo faafitaanka COVID-19. • Gabagabada Golaha Midowga Yurub ee Soomaaliya (2016) waa duugoobay oo si ku filan uma caddayn ka qaybgalka Midowga Yurub ee heer waddan iyo xiriirka ay la leeyihiin yoolalka istiraatijiyadeed ee Istaraatiijiyadda Gobolka Geeska Afrika ee Midowga Yurub (2021). • Tilmaanta istiraatijiyadeed ee isku-dubbaridka rayidka iyo millatariga Soomaaliya – aya ku habboon horumarinta Midowga Yurub ee isku xidhka Bani'aadamnimada-Horumarinta-Nabadda (HDP), laakiin hoos yimaada mas'uuliyadda Xafiiska Qaramada Midoobay ee Isuduwidda Arrimaha Bani'aadamnimada (UN-OCHA) - ayaa loo ogsoon yahay inu duugoobay.
C2 - Qalab iyo habab ku habboon ayaa la isticmaalay	• Midowga Yurub si guul leh u horumariyo oo u geeyey taageeradiisa iyada oo loo isticmalayo qalab maaliyadeed oo kala duwan, habab, kanaalo iyo horumarinta arrimaha muhimka ee laxarira horumarka. • Inkasta oo xaaladda dalka ay adag tahay marka loo eego hay'adaha waxtarka leh oo diyaarka u ah inay la shaqeeyaan Soomaaliya oo aad uyar, Midowga Yurub wuxuu ku guuleystey inuu helo xalal la taaban karo oo shaqeynaya iyada oo aan waxyeello loo geysan sida dabiiciga eey ushaqeyo Midowga Yurub. • Midowga Yurub wuxuu inta badan ku shaqeeyay qaab mashruuca, laakiin sidoo kale wuxuu hirgeliyay taageerada miisaaniyada guud laga bilaabo 2017/2018. Isticmaalka taageerada miisaaniyada waxay si weyn u wanaajisay doorka Midowga Yurub oo leh door lammaane istiraatijiyadeed, aya fududeyay fursadaha lagu kasbado wada-hadallada siyaasadda dib-u-habaynta meelaha muhiimka ah sida dib-u-habaynta dastuurka, amniga, Maamulka Maaliyadda Dadweynaha (PFM) iyo qaybta waxbarashada. • Taageerada adkeysiga iyo haqab-beelka cuntada ee loo sii marayo Ururka Cuntada iyo Beeraha ee Qaramada Midoobay iyo ururrada aan dawliga ahayn (NGOs) ayaa guud ahaan si wanaagsan loo dejiyay; si kastaba ha ahaatee, wada-hadallada istiraatijiyadeed ee DFS iyo FMS ee ku saabsanaa sidii si wax ku ool ah looga wada shaqeyn lahaa ayaa xaddidmay iyadoo ay ugu wacan tahay awoodda Soomaaliya oo aan ku filneyn dejinta mudnaanta. • Inkastoo shaki laga qabo qiimaha lagu daray barnaamijka taageerada miisaaniyada cusub, barnaamijkan ayaa u muuqda mid lama huraan ah si loo helo meel laga soo galo si looga faa'ideysto dib-u-habaynta.

C3 - Hab si tartiib tartiib ah isku dhafan ayaa la dhiirrigeliyey oo la hirgeliyey	• Midowga Yurub wuxuu waafajiyay taageeradiisa laga bilaabo 2017 iyadoo lagu salaynayo aqoonsiga in dhammaan adeegyada EU-da ay tahay inay si dhow u wada shaqeeyaan oo ay horumariyaan habkooda midaysan ee EU oo dhammaystiran oo guul leh. • Caddaynta wada-shaqeynta guusha leh waxay ku xooggan tahay iskaashiga iyo qaybaha siyaasadda ee Ergada Midowga Yurub ee Soomaaliya (EUD) ee FPI iyo DG ECHO, iyo inta u dhaxaysa xarumaha iyo goobta. • Wadashaqeynta ka dhaxaysa adeegyada EU iyo hawlgallada Siyaasadda Amniga iyo Difaaca Guud (CSDP) (EUTM iyo EUCAP) ayaa si tartiib tartiib ah u soo fiicnaaday sannadihii u dambeeyay iyada oo la yeeshay kulamo isuduwid joogtada ah. • Wadahadalkii EU-gudaha iyo EU/EU MS ee dib u dhigista taageerada miisaaniyada guud wuxuu ahaa mid dheer oo adag sababtoo ah aragtiyo kala duwan oo ku saabsan joojinta, dib u dhigista, wax ka beddelka ama sii wadida taageeradan.
C4 - Habaynta hay'aduhu waxay muujinayaan dhowr jahawareer	• Habaynta hay'adaha EU ee hadda waa natiijada kormeerka, qiimaynta iyo habka waxbarashada guud ahaan guul leh, taasoo keentay in fiiro gaar ah la siiyo dabacsanaanta, goobta, ilaha aadanaha iyo wada shaqaynta qaybaha kala duwan ee EUD. • Laakiin, iyadoo la tixgelinayo baaxadda ka-qaybgalka EU-da ee deegaankan adag, waxaa jira meel lagu hagaajinayo abaabulka waqtiga iyo soo saarista shaqaalaha, xaaladaha shaqada iyo tirada shaqaalaha. • Dib u dhac hawleedka ayaa aheed caadi oo COVID-19 waxa uu abuuray caqabado dheeraad ah oo ku wajahan hirgelinta sanadaha 2020 iyo 2021; si kastaba ha ahaatee, guud ahaan, lacagaha la qorsheeyay ayaa ugu dambeyntii la bixiyay. • Dhibaatooyin ka jira in lahelo shaqaale tayo leh oo qaybta siyaasadda ah awgeed, ayaa sababtay in shaqaalaha guud eey uliicdan shaqoyinka siyasada iyo amniga laxarira inti ee shaqoyinka kale qaban lahayen • Daneenta muuqashada EU ayaa ahayd mid la dareemayo, laakiin muuqaalka EU si buuxda uma muujin doorka muhumka ah ee Midowga Yurub uu ka ciyaaro Soomaaliya.
C5 - Isku-dubarid wax ku ool ah ayaa la sameeyay qaabab kale oo iskaashi iyo deeq-bixiyeyaasha kale	• Ka sokow wada shaqaynta dhow ee ay la leedahay Soomaaliya, Midowga Yurub waxa uu si guul leh ula kaashaday oo uu si guul leh ula shaqeeyay ururrada kala duwan ee dhinacyada badan leh, saaxiibada laba geesoodka ah, iyo NGO-yada caalamiga ah iyo kuwa qaranka. • Wadashaqeynta iyo isuduwidda Midowga Yurub ee EU MS waxay ahayd mid si ballaaran loogu qancay Midowga Yurubna wuxuu muujiyay qiimo dheeri ah oo uu dhammaystiray shaqada EU MS. Si kastaba ha ahaatee, Midowga Yurub waxa uu si la mid ah tamar dheeraad ah geliyay iskaashiga uu la leeyahay afarta ciyaaryahan ee kale ee waaweyn ee Soomaaliya, WB, USA, UK iyo UN (sidoo kale dhinaca siyaasadda), qayb ahaan waxaa sabab u ah ka-qaybgalka xooggan ee Midowga Yurub ee arrimaha dib-u-habaynta-weyn iyo bixinta adeegyada bulshada, iyo caqabadaha heerarka shaqaalaynta ee EUD. • Habka Kooxda Yurub ee la bilaabay 2021 waxa uu abuuray dardar cusub oo la wanaajiyay iskaashiga EU/EU MS, iyada oo diiradda la saarayo Heshiiska Cagaaran. • Wadashaqeynta lala yeelanayo saaxiibada aan caadiga ahayn ee Soomaaliya, sida wadamada Khaliijka ama Shiinaha, way adkeyd in la aasaaso sababtoo ah dabeecadda gaarka ah ee laba geesoodka ah ee ay ku wada dhaqmaan.
C6 - Guud ahaan taageero wax ku ool ah ayaa la gaarsiiyay bulshada rayidka ah iyo arrimaha isdhaafsiga ah ayaa ahaa, iyadoo qaar ka mid ah kala duwanaansho, si wanaagsan wax looga qabtay.	• Midowga Yurub wuxuu si weyn u fiirsaday la shaqaynta NGO-yada iyo ururada kale ee bulshada rayidka ah (CSOs) si loo xoojiyo bulshada rayidka ah; Jilayaasha bulshada rayidka ah ayaa si weyn u bogaadiyay taageerada ay bixiso Midowga Yurub ee horumarinta maamulka deegaanka iyo horumarinta heshiis bulsho. • Fiiro gaar ah EUD ee "ajendaha meelaynta" iyada oo loo marayo Wicitaannada soo jeedinta ee loogu talagalay NGO-yada maxalliga ah iyo ururrada NGO-yada ah ayaa si weyn loogu mahadceliyey oo gacan ka geystay xoojinta awoodaha CSOs iyo goobahan. • Taageerada bulshada rayidka ahi waxay sido kale fiiro gaar ah u siisay xidhiidhka bulshada rayidka ah/dawladda hoose, inkasta oo inta badan laga eego xagasha ururada bulshada rayidka ah iyo bulshooyinkooda. Dareenka dawladaha hoose, iyo doorka ay ku leeyihiin hababka maamulka deegaanka, ayaa aad u xaddidnaa. • Arrimaha isdhaafsiga ah ee jinsiga, dhalinyarada, xuquuqul insaanka iyo u fiirsashada dayacanka ayaa si xoog leh loogu soo bandhigay mashruucyo lagu xoojinayo awoodaha CSO iyo mashaariicda kale ee qaybaha, inkastoo ay jiraan kala duwanaansho. • Dareenka iskahorimaadka iyo mabaadi'da waxyeello-ma-laha ayaa loo qaatay mashruucyada, in kasta oo si aan cad ahayn; Waxay si dabiici ah ugu dari jireen ururadii ka shaqayn jiray meelaha colaadaha iyo xasaradaha daba dheeraaday.

C7 - Natiijooyinka waa kuwo togan in kastoo aysan ku filneyn saameynta isbeddelka habdhiska	• Taageerada Midowga Yurub waxay si dhab ah u khusaysay Soomaaliya – iyadoo la eegayo xaaladda dalka – waxayna Midowga Yurub caddeeyeen inuu yahay taageere wax ku ool u ah nabadda iyo amniga, maamulka (degaanka), PFM iyo waaxda waxbarashada oo dib-u-habeyn lagu sameeyay sannadihii la soo dhaafay. • Laakin horusocodka horumarineed ee ka jira Soomaaliya waa mid gaabis ah, oo aan ka muuqan dhammaan gobollada iyo qaybaha dalka, taas oo ay ugu wacan tahay qalalaasaha dastuuriga ah ee aan la xalin, colaadaha, awood la'aanta guud ahaan hay'adaha iyo masiibooyinka dabiiciga ah iyo kuwa gacan-kusameska ah. Soomaaliya maanta waxay aad uga fog tahay inay noqoto dawlad iskeed u shaqayn karta. • Taageerada dhinacyada dib-u-habaynta waaxda cadaaladda, adkaysiga, sugnaanta cuntada iyo horumarinta dhaqaalaha waa la mahadiyay, inkastoo ay keeneen natiijooyin kala duwan - oo ay ka mid yihiin maamul la'aan, awood iyo hanti qaran. • Isla sababahaas dartood, adkeysiga iyo hab-nololeedyada bulshooyinka nugul, oo ay ku jiraan haweenka, dhalinyarada, barakacayaasha (IDPs) iyo kuwa soo laabtay, ayaa ah mid aad u hooseeya. • Puntland iyo Somaliland waxay si wanaagsan uga faa'iidaysteen kaalmadii ay bixiyeen Midowga Yurub taas oo ay horseed ka ahayd xaalad ammaan oo xasiloon iyo marka la barbardhigo maamul wanaagga labada gobol.
C8 - Guud ahaan ka-qaybgalka Midowga Yurub waa mid togan laakiin ka-qaybgal istiraatiijig ah oo dheeraad ah ayaa loo baahan yahay	• Midowga Yurub waxa uu la tacaalayay xaalad aad u kacsan oo qalafsan oo u baahan hab hawlgelineed dabacsan. Gaar ahaan, sannadihii ugu horreeyay ee xilliga qiimaynta, Midowga Yurub waxa ee kuqasbanayen in ee bartan waxa ay ka dhigan tahay in Soomaaliya laga shaqeeyo. Midowga Yurub ayaa markaas si tartiib tartiib ah u noqday lammaane istiraatijiyad ah oo ay la socdaan dhowr taageere oo caalami ah oo soo saaray natiijooyin wax ku ool ah - ilaa inta ay xaaladda waddanku u ogolaato. • Guud ahaan, Midowga Yurub waxa uu si togan u qabtay marka la eego faragelintiisa arrimaha dib-u-habaynta iyo waaxaha dawlad-dhisidda ee muhiimka ah. Waaxyaha kale horumar yar laga gaaray, gaar ahaan, meelaha ay ka dhaceen gargaarku iyada oo la adeegsanayo mashaariic badan oo ku baahsan meelo kala duwan iyada oo ay jirto awood hoose iyo maamul la'aan, sida taageerada sugnaanta cuntada. • In kasta oo lagu dhaqmayo habab istiraatijiyadeed oo dheeraad ah, Midowga Yurub ayaa weli si baahsan kagashaqenayo meelo kala duwan – sabab laxariro natiijada filashada ay sameeyeen daneeyayaasha Midowga Yurub iyo kuwa aan EU-da ahayn darted, iyo qayb ahaan natiijada caqabadaha muhiimka ah ee weli ka jira dhammaan qaybaha. Sidan oo kale, diiradda iyo beegsiga taageerada Midowga Yurub ayaa weli ah caqabad. • Midowga Yurub wuxuu bilaabay inuu la shaqeeyo ilaa 2019 Hay'adaha Maaliyadda Horumarinta Yurub (DFI), oo ay ku jiraan Bangiga Maalgelinta Yurub (EIB), si kor loogu qaado maalgashiga mas'uulka ah iyo kuwa waara ee dalka, kaas oo horumar laga sameeyay, gaar ahaan taageerada hawlaha gaarka ah. Laakiin, iyada oo aan lahayn kaabayaal ku filan, jawi maalgashi oo wanaagsan iyo jawi ganacsi, tallaabooyinka Midowga Yurub ee dhiirigelinta maalgashiga DFIs ayaa weli ah caqabad.

Soojeedimaha Ugu Waaweyn

1. In la caddeeyo doorka iskaashiga horumarinta caalamiga ah ee Midowga Yurub iyo hababka istiraatijiyadeed oo guud ee Midowga Yurub ee Soomaaliya iyada oo la cusboonaysiiyay gunanadki Golaha Arrimaha Dibadda ee Midowga Yurub.

In la sii wado qaabeeynta taageerada Midowga Yurub ee Soomaaliya iyada oo la raacayo yoolalka nabad-dhisidda iyo dowlad-dhisidda ballaaran ee Hiigsiga Cusub, laakiin, si looga dhigo iskaashiga horumarinta caalamiga ah ee Midowga Yurub mid wax ku ool ah, wa in lacadeya istiraatiijiyadda siyaasad ahaan iyada oo la cusboonaysiiyay gabagabada Golaha Arrimaha Dibadda ee Midowga Yurub. Fiiro gaar ah waa in la siiyaa: i) In loo ogaalado EU MS iyo ururadooda fulinta in ay door firfircoon kaqaataan Soomaaliya, ii) saamaynta siyaasadeed ee qalabyo gaar ah iyo hababka sida taageerada miisaaniyada iyo Sanduuqa Yurub ee Horumarinta Joogtada ah Plus (EFSD+); iyo iii) Xoojinta xidhiidhka ka dhexeeya hawl-gallada laba geesoodka ah iyo kuwa dalka.

2. In la sameeyo hagitaan iskuxiran oo bini'aadaninimo-horumar-nabadeed (HDP) iyo hagitaan cusub oo rayid iyo ciidan ah oo Soomaaliya ah.

In la sameeyo hagitaan xiriirinta HDP ee iskaashiga Soomaaliya si loo caddeeyo kala qaybinta shaqada ee u dhaxaysa adeegyada kala duwan ee Midowga Yurub iyo nooca hawlgelintooda iyadoo la eegayo taageerada xooggan ee Midowga Yurub ee xasilinta iyo gargaarka bini'aadantinimo labadaba. Hagida waa in ay soo saaraan hay'adaha EU laakiin laga fiirsada shaqada EU MS ee xidhiidhka HDP. Aragtida laga helay daraasadda EU ee dhowaan la sameeyay ee ku saabsan hirgelinta xidhiidhka HDP (2022) waa in la qaadaa.

Kor u qaadida horumarka lagu gaarayo cusboonaysiinta UN-OCHA ee hagida iskaashiga rayidka iyo militariga ee Soomaaliya.

3. Kor u qaadida isku dhafka qalabka iyo hababka guusha leh ee wada shaqaynta Midowga Yurub

Kobcinta barashada guud ahaan guulaha iyo hal-abuurka cusub ee EU-da ee qalabyada iyo waddooyinka taageerada ee meelaha sida waxbarashada, oo sahamiya sida tan loogu cusboonaysiin karo qaybaha kale.

Sii wadida bixinta taageerada guud ee miisaaniyada ilaa iyo inta ay siinayso fursadaha ka faa'iidaysiga siyaasadda guud iyo dib-u-habaynta siyaasadda-waaxda, iyo helitaanka wadahadal siyaasadeed.

Sii wadida tijaabinta iyo in wax laga barato hababka cusub ee barnaamijka sida Horumarinta Maxalliga iyo Dhaqaalaha (ILED) ee lagu taageerayo horumarinta dhulalka.

4. In la qoto dheeriyo oo la balaadhiyo habka midaysan ee Midowga Yurub ee Soomaaliya

Iyado lagu dhisaayo waayo-aragnimada wanaagsan ee Midowga Yurub ee laga helay horumarinta iyo hirgelinta hab isku dhafan oo ku lug leh DG INTPA, EEAS, FPI iyo DG-yada kale, iyo xoojinta dadaallada lagu qoto dheereynayo is-dhexgalkaan ku saabsan hawlgallada iyo hawlgallada EU ee hoos yimaada CFSP.

Xagga hawlgallada EU-da ee ka hoos shaqeeya CFSP, dadaallada waa inay diiradda saaraan ka faa'iidaysiga wanaagsan – siiba shaqaalaha - kheyraadka iyo cusbooneysiinta joogtada ah ee waajibaadka iyo qaybinta shaqada jawi degdeg ah oo isbeddelaya.

5. Hagaajinta qoritaanka shaqaalaha, dib u eegis tirada shaqaalaha, saacadaha shaqada iyo qiimaynta saamaynta EUD u kala qaybsantay Nairobi iyo Muqdisho 2025/2026

In la sameeyo dadaal lagu hagaajinayo qorista waqtiga iyo kaxaynta shaqaalaha EUD ee qaybta iskaashiga iyo qaybta siyaasadda ee EUD.

Dib u eegista tirada shaqaalaha iskaashiga EUD ee diyaarka ah loo hubiyo taageero farsamo oo ku filan qaybaha kala duwan iyo in la hubiyo in saacadaha shaqada iyo fasaxa shaqaaluhu in ay waafaqsan yihiin talooyinka gudaha ee EU-da ee la sameeyay 2017.

Qiimaynta kala qaybsanaanta EUD ee u dhaxaysa Nairobi iyo Muqdisho ilaa dhamaadka wakhtiga maalgelinta ee hadda jira (2025/2026) si loo sameeyo ra'yi ku saabsan faa'iidooyinka iyo khasaarooyinka u soo guuritaanka buuxa ee EUD ee Muqdisho, iyadoo la eegayo horumar suurtagal u ah xaalada dalka.

6. in la kobciyo habka wada shaqaynta debecsan ee guud balse la wanaajiya muuqalka

In la si wado wanajinta guud ahaan habka iskaashiga debecsan ee Midowga Yurub iyadoo la eegayo siyaasadda dacifka ee Soomaaliya, colaadaha ay saameeyeen iyo guud ahaan dalka aan la saadaalin karin, xaaladda dalka iyo caalamka.

In dadal badan lagaliyo tayada muuqalka Midowga Yurub iyo wacyigelinta bulshada Soomaaliyeed iyadoo loo marayo habab aad u casrisan oo isgaarsiineed, oo ay ku jiraan ficilada looga hortagayo wararka been abuurka ah iyo hadalada nacaybka ah ee la marsiyo baraha bulshada, booqashooyinka heerka sare ah ee wakiilada EU iyo la shaqayntooda warbaahinta.

7. Sii wadida wada shaqaynta guusha leh ee saaxiibada caalamiga ah iyo isticmaalka fursadaha TEI

In loo fiirsado iskaashiga togan iyo guusha Midowga Yurub iyo ciyaartoydaa istiraatijiyadeed ee muhiimka ah ee caalamiga ah, gaar ahaan WB, USA, iyo UK, oo la wanaajiyo wada shaqaynta ay la leedahay UN meelaha loo baahan yahay.

In la kordhiyo tayada iyo xoojinta is-weydaarsiga EU MS ee ku hawlan Soomaaliya lagana faa'iidaysto fursadaha wada shaqaynta la xoojiyey ee lagu bixiyo habka dhowaan loo qaabeeyey ee Team Europe Approach iyo Team Europe Initiatives (TEI) iyo sidoo kale Global Gateway.

8. Kobcinta taageerada horumarineed ee kor u kaca iyo ballaarinta "ajendaha deegaanka"

In la sii xoojiyo oo la balaadhiyo taageerada geeddi-socodyada horumarineed ee xagga hoose ka socda, gaar ahaan, iyada oo la adeegsanayo waxqabadyo lagu xoojinayo xidhiidhka ka dhexeeya bulshada rayidka ah iyo dawladaha hoose.

Kordhi "ajendaha meelaynta" ayada oo la maalgelinaya NGO-yo maxalli ah iyo Ururada Bulshada Rayidka ah, oo laga yaabo in loo marayo qandaraasyo waaweyn, si loo sii xoojiyo lahaanshaha iyo waxtarka waxqabadyada.

Sameeynta khariidad la mid ah qorshaha bulshada rayidka ah, oo ku saabsan sidii loo taageeri lahaa dawladaha hoose ee dalka inta ay heli karaan.

9. Sahaminta fursadaha lagu balaarin karo arrimaha horumarineed

Sameeynta wax badan si loo kobciyo dhiirigelinta dareenka isku dhaca, jinsiga, dhalinyarada, u fiirsashada nuglaanshaha iyo xuquuqul insaanka oo ah arrimo isdhaafsan marka ay khusayso, oo fiiro

gaar ah loo yeesho hababka wax-ka-beddelka iyo is-goysyada, gaar ahaan, marka la macaamilayo jinsiga si waafaqsan tilmaamaha lagu bixiyay Qorshaha Waxqabadka Jinsiga III.

Sahaminta fursadaha si loo wanaajiyo dhalinyarada iyo xuquuqul insaanka oo loo dejiyo habab looga hortago waxyeellada si cad.

10. In la ilaaliyo hadafyada dhismaha nabadda iyo dowlad-dhisidda ee udub-dhexaadka u ah dadaallada iskaashiga

Taageero dheeraad ah oo ku saabsan dhismaha dawladnimada iyada oo loo marayo dib-u-habeyn dastuuri ah iyo faragelin si loo xoojiyo ku-xukunka sharciga, laakiin la-qabsiga si fiiro gaar ah logu eego hababka sharciga iyo caddaaladda ee soo jireenka ah.

In la dhiso maal-gashiga muhiimka ah ee Midowga Yurub ee nabadda iyo amniga si uu u sii shaqeeyo sidii lammaane istiraatijiyad ah oo la macaamilaya daneeyayaasha Soomaalida iyo kuwa caalamiga ah oo leh hab caadi ah oo cad. Tani waa in ay ku jirtaa horumarinta hab aad u ballaadhan oo wax looga qabanayo ka hortagga iyo ka hortagga xagjirnimada rabshadaha leh ee Soomaaliya.

In la dhiso guulaha laga gaaray PFM iyo qaybta waxbarashada ayado laga shaqenayo balaadhinta waaritaanka waxqabadyada iyo natiijooyinka. In lasi wado taageerada guud ee miisaaniyadda si looga faa'iidaysto isbeddelka siyaasadda iyo qaybaha kale, si loogu dhaqan geliyo habab badan oo maalgelin toos ah ee qaybta waxbarashada iyo in la hubiyo in Midowga Yurub uu cod ku yeesho miiska wadahadalka.

11. In laga shaqeeyo sida loo horumarin lahaa taageerada Midowga Yurub ee adkeysiga iyo qaybaha wax soo saarka

Maalgelinta hay'adaha iyo awoodda shakhsi ahaaneed ee xoojinta si loo hagaajiyo amniga cuntada iyo nafaqada si loo habeeyo ujeedooyinkan mashruucyada, iyo in la sii dhiso caddaynta saameynta ay ku leedahay dhammaan hawlaha HDP.

Arrin tan la xiriirta, kormeerka wanaagsan ee ku biirinta Midowga Yurub ee ujeeddooyinka sugnaanta cuntada iyo nafaqeynta waa in si nidaamsan loo dabaqo, tusaale ahaan, iyadoo la isku darayo tilmaamayaasha amniga cuntada iyo nafaqeynta ee ku habboon qaabeynta barnaamijka mustaqbalka.

Hirgelinta habkan qaab-dhismeedka uu qeexay Heshiiska Cagaaran ee EU iyo laxidhiidha Farm to Fork Strategy, kaas oo barnaamijayntu ay tahay in ay qaataan talooyinka Qiimaynta Midowga Yurub ee dhawaan la dhamaystiray ee Nidaamyada Cuntada Beeraha waara.

12. In la xoojiyo dadaallada lagu ururinayo kheyraadka ka baxsan maalgelinta iskaashiga caalamiga ahh

In lasi wado ababulka agab la taaban karo si loo daboolo baahiyaha iyo dalabaadka gargaarka, taasoo sidoo kale ka tarjumaysa muhiimada juqraafiyeed ee Soomaaliya u leedahay Midowga Yurub, laakiin si taxadar leh loo tixgaliyo awooda Midowga Yurub ee gudaha si ay uga jawaabto filashooyinka ay muujiyeen EU MS iyo saaxiibada kale ee caalamiga ah.

Marka la eego baahida loo qabo kheyraad la taaban karo si dalka loo horumariyo, kor loogu qaado dadaallada - inta ugu macquulsan marka la eego xaaladda dalka - si loo abaabulo kheyraadka iyada oo loo marayo maaliyadda horumarinta (EFSD+) iyo iyada oo lala kaashanayo EU MS, ka faa'iideysiga hababka maareynta khatarta.

Iyada oo la eegayo tabarucaadka EU MS ee la taaban karo ee loo sii marayo wakaaladaha horumarinta iyo DFIs, wa in la hubiya in la ilaliyo isuduwidda dhow ee EU iyo EU MS, si khibradaha horumarinta loo wadaago, iyado faylalka maalgashiga (oo ay DFIs maalgashan karaan) lagu diyaarin karo qalabkooda.